

سازمان تبلیغی از دیدگاه المنتدی الاسلامی

(اهداف، زمینه‌های فعالیت، راهکارهای اجرایی)

محسن الویری

ناقد خطابه و منبر با انواع فضا سازی‌های
فرهنگی و تبلیغی است.

توجه به تجربه‌های موجود در این
زمینه می‌تواند گامی در مسیر
ساماندهی هرچه بیشتر و بهتر نظام
تبلیغی کشور به شمار آید.

مؤسسه‌ی تبلیغی «المنتدی
اسلامی»

درآمد

شرایط، نیازها و مقتضیات دنیای
جدید، تحوّل در روش‌های تبلیغ دینی
را اجتناب‌ناپذیر کرده است. به نظر
می‌رسد یکی از بایسته‌های تبلیغ دینی
در کشور ما روی آوردن مبلغان به
مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی و همراه
ساختن روش‌های سودمند، توانمند و

یکی از اقدامات قابل توجه این سازمان تبلیغی منتشر ساختن تجربیات تبلیغی خود به صورت کتاب می‌باشد.

المنتدی نخستین کتاب خود را در این زمینه در سال (۱۴۱۵ ق.) منتشر ساخت. این کتاب فراتر از حد انتظار **المنتدی** مورد استقبال قرار گرفت. لذا **المنتدی** تصمیم گرفت این کتاب را با افزودن تجربیات به دست آمده در ۵ سال بعد منتشر سازد. در نتیجه کتاب «تجربه المنتدی فی العمل الدعوی» در سال (۱۴۲۰ ق. / ۱۹۹۹ م.) از سوی شعبه‌ی این مؤسسه در ریاض به چاپ رسید.

مفاد این کتاب به گونه‌ای تنظیم شده است که گزینه‌های متعدد و متنوعی را درباره‌ی ابعاد مختلف یک فعالیت تبلیغی سازمان یافته مطرح می‌سازد.

یک نهاد خرد یا کلان تبلیغی می‌تواند بر اساس امکانات و محدودیت‌ها و مقدرات و شرایط فعالیت خود بخش‌هایی از آن را برگزیند. شاید بتوان گفت این نکته مهم‌ترین

یکی
از بایسته‌های تبلیغ
دینی در کشور ما روی
آوردن مبلغان به مدیریت و
برنامه‌ریزی فرهنگی و همراه
ساختن روش‌های سودمند،
توانمند و نافذ خطابه و منبر
با انواع فضاسازی‌های
فرهنگی و تبلیغی
است.

با هویت و جهت‌گیری خاص - که به گرایش‌های وهابی‌گری نزدیکی دارد در سال (۱۴۰۶ ق.) برابر با (۱۹۸۶ م.) در انگلستان تأسیس شده و با عمر کوتاه‌خود منشأ اقدامات تبلیغی فراوان و قابل توجهی در حداقل ۱۵ کشور جهان بوده است.

این مؤسسه همچنین اقدام به چاپ مجلات تبلیغی مانند: البیان و مجموعه‌ی کتاب‌های «المنتدی» در زمینه‌ی قالب‌ها و محتوای تبلیغ کرده است.

ویژگی کتاب به حساب می‌آید.

فصول هشت‌گانه‌ی کتاب عبارت است از:

اهداف و زمینه‌های فعالیت و ابزارهای تبلیغی، معیارها و رهنمودهایی برای اجرای فعالیت‌های تبلیغی، رهنمودهای اداری، رهنمودهایی در زمینه‌ی رفتار با دیگران در میدان عمل، راهنمایی‌هایی برای سفرهای تبلیغی، وظایف یک مبلغ در سفر تبلیغی و مسائل قانونی و مالی، گزارشی که پیش روی دارید، برگرفته از فصل اول این کتاب در معرفی اهداف و زمینه‌های فعالیت و راهکارهای اجرایی این مؤسسه می‌باشد.

این فصل از نظر نشان دادن چگونگی طراحی یک فعالیت تبلیغی هدفمند و مبتنی بر روش‌های علمی برنامه‌ریزی کلان نکات ارزشمندی را در بردارد. طبیعی است خوانندگان عزیز به این مجموعه به دیده‌ی تأمل و بهره‌گیری از تجارب یکی از مهم‌ترین و کارآمدترین نهادهای تبلیغی خواهند نگرست و کژی‌های فرقه‌ای و متعصبانه‌ی آن را از نظر دور نخواهند داشت.

اهداف

از نظر این مؤسسه هدف اصلی (رسالت) مبلغ عبادت خدا و قرب به ذات اقدس الهی و هدف او از دعوت دیگران نیز تلاش برای سوق دادن آن‌ها به عبودیت خدا و پرستش اوست.

این هدف را از آیات شریفه‌ی ﴿و ما خلقت الجن و الانس الا ليعبدون﴾^(۱) و ﴿و ما امروا الا ليعبدوا الله مخلصين له الدين حنفاء﴾^(۲) می‌توان برداشت کرد.

یک هدف خوب و مبتنی بر رسالت باید از این ویژگی‌ها برخوردار باشد: قابل سنجش بودن، به دقت معلوم بودن کم و کیف و زمان اجرای آن براساس امکانات انسانی و مادی و شرایط و مقتضیات محیط.

مؤسسه در پرتو رسالت پیش گفته، اهداف قابل حصول خود را فعالیت در زمینه‌های تبلیغی و علمی و تربیتی زیر قرار داده است:

- ۱- گسترش معارف، شریعت و رفتار اسلامی در پرتو کتاب، سنت و فهم علمای سلف از دین.
- ۲- ریشه‌دار کردن باورهای درست

هدف اصلی (رسالت) مبلّغ عبادت خدا و قرب به ذات اقدس الهی و هدف او از دعوت دیگران نیز تلاش برای سوق دادن آنها به عبودیت خدا و پرستش اوست

پاسخ به شبهات مسیحیان و افشای برنامه‌های آنها.

۵- فراخواندن غیر مسلمانان به اسلام و گسترش اسلام در میان آنها.

۶- فراخواندن زن مسلمان به تعالیم دینی، هدایت و روشنگری او.

۷- باز آفرینی رسالت مسجد و فعال کردن دوباره‌ی نقش آن.

۸- دعوت به خدا در میان عامه‌ی مسلمانان و آموزش امور دینی آنها.

۹- تربیت علمی و تبلیغی ائمه‌ی جماعات و خطیبان و مبلّغان و بالا بردن سطح علمی و فکری و تبلیغی و تربیتی آنها به گونه‌ای که بتوانند بار سنگین دعوت به سوی خدا را با کفایت و توانمندی بر دوش کنند.

۱۰- تبلیغ و دعوت در میان دانشجویان و تحصیل کرده‌ها به منظور پایبند نمودن آنها به تعالیم و آداب اسلامی.

۱۱- پرورش توانمندی‌های رهبری علمی و تبلیغی و تربیتی و اداری.

۱۲- پراکندن بینش عملی و تبلیغی و بالا بردن سطح تربیتی و فکری مسلمانان.

اسلامی در جان‌ها و استوار کردن بنیان‌های آن و ساختن انسان مسلمان موحد.

۳- تشویق و برانگیختن جوامع اسلامی به التزام به راه خدا و اصل قرار دادن شریعت او برای همه چیز.

۴- رویارویی با جریان‌های سکولار، مبتدعانه و مانند آن در حوزه‌ی اندیشه‌ی دینی و مذاهب منحرف میان مسلمانان و مبارزه با تهاجم تبشیری و

۱۳ - اهتمام به آموزش‌های اسلامی و آموزش زبان عربی به غیر عرب‌زبان‌ها در میان مبلغان و دانش‌پژوهان به عنوان زبان قرآن و ابزار فهم اسلام.

۱۴ - مشارکت در برنامه‌های تبلیغی در جوامع اسلامی و تلاش برای ایجاد پایگاه‌های تبلیغی و ارتباطی که متولی نشر تفکر سلفی و احکام اسلام و رشد آگاهی‌های مسلمین باشد.

۱۵ - همکاری با گروه‌ها و جمعیت‌ها و شخصیت‌های اسلامی محلی و جهانی و تلاش برای یکپارچگی صفوف اسلامی بر اساس معیارها و مبانی شرعی. طبیعی است پرداختن به همه‌ی اهداف فوق از توان یک سازمان تبلیغی خارج است ولی همان‌گونه که ذکر شد المنتدی بر آن است که همه‌ی اهداف قابل حصول را در معرض تصمیم‌گیری نهادهای تبلیغی اسلامی قرار دهد تا هر یک بر حسب توانایی‌ها و شرایط خود یک یا چند هدف را محور فعالیت خود قرار دهند.

راهکارهای کلان اجرایی

المنتدی برای تحقق اهداف

پیش‌بینی شده‌ی فوق راهکارهای متعددی را پیشنهاد کرده است که براساس نیاز و توانایی‌ها، می‌توان از هر یک از آنها بهره‌گرفت.

الف - راهکارهای تبلیغی:

۱ - ارائه‌ی دروس و سخنرانی‌ها و موعظه‌ها در مساجد و مدارس و مجامع خصوصی و عمومی.

۲ - چاپ و نشر کتاب و رساله و انتشار نوارهای تبلیغی و علمی مناسب و توزیع آن میان مبلغان و عامه‌ی مسلمانان و ترجمه‌ی آن به زبان‌های بین‌المللی و محلی و انتشار پایاندها (نشریات ادواری) برای روشنگری مسلمانان نسبت به امور دینی خود و حل مشکلاتشان و برطرف ساختن شبهات القا شده از سوی دشمنان آن‌ها و تشکیل گروه‌های ترجمه و تألیف برای انجام این مسؤولیت.

۳ - تهیه‌ی برنامه‌های آموزش دروس شرعی و تبلیغی و حلقه‌های آموزش و حفظ قرآن کریم و ترجمه آن به زبان‌های غیر عربی حسب نیاز.

۴ - زیر پوشش حمایت گرفتن ائمه‌ی

- جماعات با کفایت و مبلغان توانمند و مدرسان علوم شرعی برجسته و به کارگرفتن آن‌ها در برنامه‌های تبلیغی و آموزشی و تربیتی.
- ۵- ساختن مساجد در جاهایی که از نظر تبلیغی اولویت داشته باشد و تلاش مجدانه برای بازآفرینی نقش تبلیغی و آموزشی و تربیتی مساجد.
- ۶- تشکیل کنفرانس‌ها و سمینارها و گفتگوهای علمی ویژه‌ی مبلغان مؤسسه و نیز به صورت مشترک میان آن‌ها و دیگر مبلغان برای بحث درباره‌ی امور تبلیغی و هم‌اندیشی درباره‌ی اوضاع مسلمانان و راه‌های بیداری و انجام وظایف مسلمانان و تبادل تجربیات تبلیغی و علمی و تربیتی و هنری.
- ۷- فراهم آوردن برنامه‌های درسی و رساله‌های تربیتی و تبلیغی و توزیع آن میان مبلغان و دانش‌پژوهان.
- ۸- همکاری با دانشمندان و دانش‌پژوهان خارج از مؤسسه برای هماهنگی و اجرای بازدیدهای علمی و سفرهای تبلیغی به منظور آگاهی یافتن از اوضاع مسلمانان و مشارکت در راهنمایی و آموزش و تقویت انسجام
- آن‌ها.
- ۹- تشکیل کاروان‌های حج و عمره برای برخی از مبلغان و تهیه‌ی برنامه‌های علمی و تربیتی لازم برای آن.
- ۱۰- حمایت از گروه‌ها و مؤسسات اسلامی فعال از طریق توزیع کتاب و نوارهای آموزشی و برنامه‌های آموزشی و کمک‌های مناسب.
- ۱۱- اهتمام به تهیه و ارائه‌ی خطبه‌ی نماز جمعه و فراهم آوردن ابزارها و ایجاد برنامه‌های لازم برای برگزاری آن.
- ۱۲- همکاری با نیکوکاران برای پشتیبانی از فعالیت‌های علمی، تبلیغی و امدادرسانی و ترتیب دادن بازدیدهای تحت برنامه از محیط‌های کار تبلیغی برای آن‌ها.
- ۱۳- آماده‌سازی کاروان‌های تبلیغی و امدادرسانی و اعزام آن‌ها به مناطق نیازمند.
- ۱۴- اهتمام به تبلیغ ویژه برای تحصیل کرده‌های دارای تحصیلات خارجی و حفظ ارتباط با آن‌ها و برگزاری مراسم و برنامه‌های مناسب برای آن‌ها و فراهم آوردن ابزارهای لازم برای

موفقیت این گونه برنامه‌ها و شرکت دادن آن‌ها در برنامه‌ها و فعالیت‌های مناسب به منظور استفاده از امکانات آن‌ها و نیز افزایش و تقویت ارتباط و تعامل آن‌ها با تبلیغ اسلامی.

۱۵- مکلف ساختن مبلغان به آموزش و موعظه‌ی عامه‌ی مردم و متذکر ساختن آن‌ها به واجبات دینی خود در مساجد و بازارها و زندان‌ها و بیمارستان‌ها و اجتماعات عمومی.

۱۶- اخذ فتاوی شرعی در موضوعات مورد ابتلا از خبرگان دینی و پراکندن آن در محیط‌های مختلف اجتماعی.

راهبری اجرایی مؤسسه و آموزش، تربیت مستمر ائمه - جماعات، مبلغان و مدرسان بر اساس برنامه‌های زمان‌بندی شده با رعایت اولویت‌ها، همراه با فراهم آوردن تمامی ابزارهای لازم برای موفقیت این‌گونه فعالیت‌ها.

۴- اهتمام به آموزش مستمر برای رشد مهارت‌های علمی و تربیتی و رهبری مبلغان همراه با اقدام برای توزیع کتاب‌ها و تحقیقات و همه‌ی ابزارهای ممکن که به آن‌ها برای ایفای نقششان به بهترین شکل مدد می‌رساند.

۵- مکلف ساختن مبلغان و دانش‌پژوهان به بررسی‌ها و تحقیقاتی که معلومات آن‌ها را رشد دهد و سطح علمی و تبلیغی و اداری آن‌ها را بالا برد.
۶- توجه خاص به توانایی‌های قابل شکل‌پذیری و تربیت‌پذیری جوانان نسبت به کارهایی که چه در حال حاضر و چه در آینده می‌توانند برعهده‌گیرند و تلاش مستمر برای تربیت توانایی‌های برجسته‌ی علمی و تبلیغی و مدیریتی و تلاش برای آشکار ساختن آن توانایی‌ها در میان مسلمانان.

ب- راهکارهای تربیتی

۱- تأسیس مراکز اسلامی چند منظوره برای فعالیت‌های علمی و تبلیغی و تربیتی.

۲- گزینش عناصر تبلیغی برجسته برای اهتمام به تربیت مبلغان مؤسسه و بروز توانمندی‌ها و گسترش آفاق علمی و فکری و اداری آن‌ها.

۳- تنظیم برنامه‌ها و دوره‌ها و گردهمایی‌های دوره‌ای مسائل شرعی، تربیتی و اداری برای بالا بردن سطح

۷- تحت حمایت گرفتن برخی از دانش‌آموزان مسلمان برجسته (از نظر تبلیغی و رفتاری و علمی) در مرحله دبیرستان و دانشگاه و تحصیلات تکمیلی برای تکمیل تحصیلات خود و فراهم آوردن آنچه بدان نیازمندند، با تأکید بر ضرورت همراه بودن این حمایت با برنامه‌های علمی و تربیتی که ویژه‌ی آنها تدارک شده است. در صورت ناآشنا بودن این افراد به زبان عربی، آموزش این زبان برای آنها در اولویت برنامه‌ی تربیتی قرار خواهد گرفت تا راهی بین آنها و فرهنگ اسلامی گشوده شود.

۸- توجه به دانشمندان و دانش‌پژوهان برجسته و بزرگ در کشورهای خودشان و تحت حمایت قرار دادن آنها و اعطای منابع مرجع علمی مورد نیاز آنها به آنها.

۹- تشکیل باشگاه‌ها و مراکز ویژه‌ی جوانان که فعالیت‌های مختلف ایمانی و علمی و اجتماعی و صنفی و ورزشی در آنها به صورت مستمر رواج داشته باشد به منظور حمایت از جوانان اقلت در مقابل سقوط و انحطاط و برآوردن

همه‌ی نیازهای روحی و روانی و جسمی آنها و تربیت آنها به گونه‌ای که از پیامدهای مثبت آن بهره‌مند شوند و کشف و به کارگیری توانایی‌های خوب آنها.

۱۰- دادن فرصت به افراد برجسته‌ی علمی برای نگارش تحقیقات و ایراد سخنرانی‌ها و درس علمی و خطبه‌های نماز جمعه.

۱۱- برپایی اردوهای تربیتی و فعالیت‌های موسمی و تنظیم برنامه‌های تبلیغی برای آنها.

ج- راهکارهای آموزشی

۱- تشکیل حلقه‌های قرآنی برای حفظ قرآن کریم و تربیت نونهالان براساس تعالیم قرآن.

۲- تشکیل مدارس عالی و دانشکده‌های تربیتی و آموزشی برای تربیت امامان جماعت و مبلغان در سطوح مختلف یا حمایت از مدارس و دانشکده‌های موجود.

۳- تشکیل و برپایی مدارس علوم شرعی یا تحت حمایت گرفتن مدارس موجود و کمک به آن در زمینه‌ی

شرایط، نیازها و مقتضیات دنیای جدید، تحوّل در
روش‌های تبلیغ دینی را اجتناب‌ناپذیر کرده است.
توجّه به تجربه‌های موجود در این زمینه می‌تواند
گامی در مسیر ساماندهی هرچه بیشتر و بهتر نظام
تبلیغی کشور به شمار آید

۶- تحت حمایت قرار دادن برخی
مبلمان برجسته برای تحصیل در
مدارس عالی و دانشکده‌های مدیریت
تخصصی در کنار کارآموزی آن‌ها برای
تحمل مسؤولیت تبلیغی.

۷- تشکیل حلقه‌های قرآنی ویژه‌ی
زنان و راهنمایی برخی از مبلمان زن
برای فعالیت در میان زنان مسلمان و
کمک به آن‌ها و تلاش برای گسترش
حجاب اسلامی در میان آن‌ها و تلاش
برای منطبق ساختن پوشش آن‌ها با
موازین شرعی.

نیازهای آموزشی و برنامه‌ی درسی
و برنامه‌های علمی و تربیتی و مانند آن.
۴- تهیه‌ی برنامه و آیین‌نامه برای علوم
شرعی و زبان عربی برای مدارس عالی و
مدارس علوم شرعی و مدار نظامی و
تلاش برای توزیع آن در میان نهادهای
آموزشی.

۵- تلاش برای تعیین برخی از
مبلمان برجسته برای تدریس در
مدارس حکومتی برای نشر آموزش‌های
اسلامی و فعال ساختن فعالیت
دانشجویی در میان مسلمانان.

**مؤسسه‌ی تبلیغی
«المنتدی الاسلامی» با
هویت و جهت‌گیری
خاص - که به
گرایش‌های
وهابی‌گری نزدیکی
دارد - با عمر کوتاه
خود منشأ اقدامات
تبلیغی فراوان و قابل
توجهی در حداقل ۱۵
کشور جهان بوده است**

همراه با تهیه‌ی برنامه‌ها و فراهم آوردن ابزارهای مورد نیاز برای به هدف رساندن این بازدیدها.

۱۰ - تشکیل کتابخانه‌های اسلامی که در زمان‌های مناسب به فعالیت بپردازد و فعال کردن نقش آن‌ها به عنوان پایگاه فرهنگی و تربیتی برای مراجعه کنندگان تحصیل کرده و فرهنگی و عامه‌ی مردم.

۱۱ - تشکیل مرکزی ویژه‌ی حمایت از تازه مسلمانان و هدایت‌یافتگان و استوار گردانیدن گام‌های آن‌ها در مسیر اسلام.

۱۲ - گشایش دوره‌های شبانه برای آموزش دین اسلام و تدریس زبان عربی.

د - راهکارهای ارتباطی

۱ - راه‌اندازی روزنامه‌ها و مجلات و رادیوهای اسلامی به زبان‌های زنده‌ی گوناگون و پشتیبانی از آن‌ها و تهیه‌ی برنامه‌های دینی رادیویی و تلویزیونی و مقالات روزنامه‌ای برای تبلیغ رسالت اسلام و دعوت به سوی خدا و رشد آگاهی مسلمانان نسبت به وضعیت خود و توجیه مبلّغان برای اهتمام به آن.

۸ - دعوت از صاحب نظران و متخصصان و افراد با تجربه در زمینه‌های تربیتی و روحی و مدیریتی و ارتباطی برای ایراد سخنرانی‌های تخصصی و تشکیل دوره‌های تخصصی برای افراد برگزیده‌ی منسوب به مؤسسه و دیگران.

۹ - ترتیب دادن بازدیدهایی از محیط‌های تبلیغی برای مبلّغان مؤسسه به منظور تبادل تجربیات

۲- فعال ساختن نقش مجلات سودمند اسلامی در میان مبلغان و دانش پژوهان.

ه- راهکارهایی برای هماهنگی

۱- محکم کردن روابط با گروه‌ها و شخصیت‌های اسلامی فعال و تشکیل جلسات دوره‌ای و هماهنگی با آن‌ها.
۲- فراخوان دست اندرکاران و شخصیت‌های مختلف اسلامی برای مشارکت در فعالیت‌های مناسب مؤسسه و پذیرش دعوت آن‌ها و اجرای برنامه‌های مناسب مشترک با آن‌ها.

و- راهکارهای اجتماعی

۱- مشارکت در برخی اقدامات امداد رسانی که فعالیت‌های تبلیغی را مورد حمایت قرار می‌دهد و چهره‌ی مثبتی از مؤسسه و مبلغان آن در محیط تبلیغی ارائه می‌نماید. مانند حفر چاه‌ها، اطعام فقرا و افطار روزه‌داران مشروط بر آن‌که دیگر تلاش‌های مبلغان را از بین نبرد.
۲- حمایت شغلی و کارآموزی برخی از مبلغان و دانش پژوهان و یتیمان و بیوه

زنان از طریق تشکیل مراکز شغلی یا پشتیبانی از مراکز موجود به منظور کمک به این افراد برای برخورداری از زندگی توأم با کرامت.

مجدداً تأکید می‌نماید تردیدی نیست که راهکارهای پیش گفته بسیار زیاد هستند و اجرای تمامی آن‌ها از سوی یک مؤسسه دشوار و بلکه ناممکن است. ذکر آن‌ها با این هدف صورت گرفته تا هر مؤسسه‌ای از میان آن‌ها آنچه را با وضعیت و امکانات خود مناسب می‌بیند برگزیند.

المنتدی الاسلامی توصیه می‌نماید که مؤسسات و نهادهای تبلیغی به فعالیت تخصصی - مثلاً ویژه یک منطقه‌ی خاص یا یک فعالیت خاص - روی آورند تا توانایی‌های آن‌ها بین امور متعدد توزیع نشود و بتوانند با تمرکز روی یک یا چند فعالیت، با اتقان بیشتری به انجام وظیفه بپردازند و اثر بخشی کار آن‌ها بیشتر شود.

پی‌نوشت‌ها:

۱- ذاریات/ ۵۶.

۲- بینه/ ۵.